

انگاره‌هایی در جهت توانمندسازی شرکتهای تعاونی تولید روستایی

● عبدالحسین اسلامی

کارشناس ارشد دفتر امور تعاونیهای تولید و خرد و دهقانی

● انگاره ۱

شرکت تعاونی تولید کشاورزی

شرکت تعاونی تولید سازمان پیچیده‌ای است، چون افراد با تمایلات مختلف و گاه متضاد گرد هم جمع می‌شوند و انجمنی با فعالیتهای تولیدی کشاورزی تشکیل می‌دهند که برآیند آن نیروهای غیر همسو می‌باشد.

تعاونی تولید پدیده‌ای است پیچیده، دارای عناصر اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی نشأت گرفته از مناسبات دهقانی و خانواده‌های روستایی.

چند دیدگاه برای تعریف تعاونی تولید وجود دارد.

۱- تعاونی تولید شکل یا نوعی نظام بهره‌برداری است که تئوری آن در تحقیقات دکتر عبدالهی آمده و آن را با شرکت سهامی زارعی و کشت و صنعت مقایسه می‌کند.

۲- تعاونی تولید یک بنگاه اقتصادی است و تابع قوانین خاص بنگاه می‌باشد. که اگر همه اراضی کشاورزی و منابع موجود در اختیار بنگاه قرار می‌گرفت بعنوان شیوه مدیریت اراضی با ساز و کار خاص یا یک شیوه تولید سرمایه داری تلقی می‌گردد.

۳- تعاونی تولید یک نوع NGO یا نهاد غیردولتی است که در شرایط خاص گروههای هم سود و با هدف مشترک با هم کار می‌کنند، پس اگر تعاونی تولید NGO باشد مسئله دخالت در فرآیند تولید خیلی دشوار می‌شود، چرا چون NGO دارای اهداف و ابعاد معین، حدود و ثغور و نهایتاً موسسه غیرانتفاعی است که درآمد محور شکل‌گیری فعالیتهای آن می‌باشد.

۴- تعاونی تولید در حد یک موسسه عرضه کننده خدمات با ساز و کار خاص خود، نهادی برای ارائه خدمات فنی و بازرگانی به اعضا و گروههای تشکیل دهنده است که در نظامهای بهره‌برداری گوناگون (خرد دهقانی تجاری مشاع و ...) فعالیت دارند و برای رسیدن به هدف اصلی یعنی افزایش تولید محصولات کشاورزی تلاش می‌کنند.

۵- تعاونی تولید یک تشکل اقتصادی تولیدی است که مجموعه اجزاء نظام بهم پیوسته هستند، زمین، آب، سرمایه، نیروی انسانی و مدیریت و با هدف اصلی افزایش تولید و اهداف فرعی دیگر از طریق بکارگیری روشهای مختلف فنی و علمی برای تحقق هدف و تلاش برای ارتقاء دانش و مهارت اعضا و حفظ منافع فردی و اجتماعی آن تشکیل می‌شود.

۶- تعاونی تولید به عنوان یک سیستم که دارای اجزاء بهم پیوسته، شامل مزارع، ماشین آلات، آب نیروی کار و سرمایه تشکیل می‌شود. و زمانی این سیستم کامل و برپا شده می‌شود که مدیرعامل به عنوان یکی از اجزاء کلیدی سیستم باشد که اجزاء را به گونه‌ای در کنار هم قرار دهد که بتواند حداکثر برداشت را از حداقل امکانات بدست آورد. و با اتخاذ تدابیر لازم نیروهای شاغل در این سیستم را برای رسیدن به اهداف از پیش تعیین شده فعال نگه داشته و رهنمون سازد.

۷- تعاونی تولید سازمانی است رسمی و با مدیریت جمعی و با دو سیستم به هم تعامل دارند، یک سیستم اصلی که ساز و کار تعاونی تولید را بعنوان یک نظام بهره‌برداری کشاورزی که در آن اصول سه گانه (مالکیت، حاکمیت، فاعلیت) بعلاوه حفظ منافع مشترک بهره‌برداران عضو، ارتباط مستقیم و موثر با سیستم فرعی که سازمان کار خانواده با ساز و کار فردی و خانوادگی در عرصه تولید کشاورزی دارد، و سرپرست خانواده بعنوان عضو تعاونی مسئولیت مدیریت مزرعه و امور تولیدی را بعهده دارد و وحدت سه اصل (مالکیت، حاکمیت، فاعلیت) را در چارچوب روابط خاص خانوادگی (باورها، سنتها، ارزشها) حفظ می‌شود.

نهایتاً رابطه متقابل دو سیستم بشرح نتایج ذیل منجر می‌گردد.

۱- تصمیم‌گیری جمعی برای تأمین منافع گروه از طریق ارکان رسمی شرکت،
۲- مشارکت فنی و خود یار و سازمان یافته اعضا در امر ساماندهی امور تولید و عمران روستا و تلاش برای حل مشکلات اساسی موجود که مانع رشد و توسعه می‌باشد اقدام نمایند.

۳- اقدام در جهت تسهیل امور تولید کشاورزی از طریق تامین نیازهای اولیه تولید بویژه نهاده‌های کشاورزی بعنوان ابزار تولید با مشارکت جمعی.

۴- تعامل فعال و مستمر دو سیستم (اصلی و فرعی) سازمان کار تعاونی تولید را کار آمد و پویا می‌سازد

۸- نهایتاً تعاونی تولید یک تشکل اقتصادی تولیدی کشاورزی غیردولتی که از مدیریتی نسبتاً علمی و تخصصی برخوردار است و با اتکا به نیروی مردمی (اعضاء) و با تصمیمات مشارکت جویانه از طریق مجامع عمومی و هیئت مدیره ضمن حفظ اصل مالکیت فردی و حقوق ناشی از آن و در نتیجه با انگیزه‌های فردی و خانوادگی به منظور، افزایش تولید و رفاه زندگی اعضاء تاسیس و فعالیت می‌نماید.

نتیجه: ایجاد تعاونیهای تولید با هر تعریفی که باشد بمعنای توانمندی و توانمندسازی بخش کشاورزی است. گرچه تعریف اخیر با وضع تعاونیهای تولید و سمت و سوی حرکت آنها سنخیت بیشتری دارد، تعاونیهای تولید ایران با

است که برای توسعه بخش ضروری بنظر می‌رسد. در ادبیات توسعه دو نوع استراتژی برنامه‌ریزی از بالا و برنامه‌ریزی از پایین بکار گرفته می‌شود. توسعه از بالا به توسعه‌ای اطلاق می‌شود که توسط حکومت برنامه‌ریزی شده و به اجرا در می‌آید و مردم دخالتی در تعیین اهداف توسعه و طراحی الگوی توسعه ندارند. برعکس در توسعه از پایین، این مردم هستند که نقش اصلی را در تعیین ساختار الگوی توسعه ایفا می‌نمایند، لازم به ذکر است که استراتژی توسعه از بالا به پایین بدون در نظر گرفتن جایگاه مردم و نقش مشارکت آنها در توسعه سبب شکست این استراتژی در نیم قرن گذشته بوده است.

مشارکت مردم در تعیین سرنوشت خود حقی است که قانون اساسی برای ملت قایل شده است. برای ابراز نقش مردم در توسعه کشاورزی و تقویت مشارکتی آنها از طریق سازماندهی آنها در تشکلهای اقتصادی اجتماعی هدفمند و ضمن استفاده مطلوب از دانش بومی و قوانین و توافقات افراد در جامعه دهقانی زمینه ایجاد و توسعه تشکلهای

را فراهم می‌سازد.

نقش تشکلهای در سازماندهی بخش کشاورزی در فرایند توسعه بر کسی پوشیده نیست و یک ضرورت انکار ناپذیر است.

تعاونیهای تولید برآیند مشارکت بهره‌برداران در عرصه تولید محصولات کشاورزی و ابزار توسعه است. و براساس شرایط جدید ناشی از تحولات اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و ساختاری در جامعه روستایی کشور، شکل‌گیری شیوه‌های جدید را در سازماندهی روابط تولید به دنبال داشته که شرکتیهای تعاونی تولید روستایی با رویکرد نوین و با هدف افزایش تولید و رفاه زندگی بهره‌برداران کشاورزی مطرح، و مورد استقبال مطلوب بهره‌برداران کشاورزی قرار گرفت. شرکتیهای تعاونی تولید بستری مناسب و سازمان یافته برای تسریع در اجرای سیاستها و برنامه‌های وزارت جهاد کشاورزی بمنظور رسیدن به اهداف توسعه می‌باشند. که لازم است مناسبات بین دولت و تعاونیهای تولید و منافع و مضراتی که به دخالت دولت در تعاونیهای تولید مترتب است مورد بررسی و مذاقه مجدد قرار گیرد. تعاونیهای تولید باید خود جوش باشند و براساس شرایط محلی و خواسته‌های مردم تشکیل و راه‌اندازی شده باشند، در این صورت تحقیقاً در برابر ناملایمات اقتصادی یا طبیعی مقاومت می‌کنند و همیشه موفق هستند، چون سازمان تعاونی تولید مانند یک ساختمان است که دیوارهای ساختمان قوانین، توافقات افراد، نظام‌های اجتماعی جامعه محلی و دهقانی است و سقف ساختمان فعالیت‌های تعاونی تولید است. اگر دیوار ساختمان محکم و پایدار نباشد چه برسر این ساختمان می‌آید. هرچند آغاز کار غلط از عدم داشتن کار خوب بهتر است بشرط اینکه از طریق بکارگیری روشهای اصلاح و بهبود مستمر و با تحمل مرارتها و تلاش مضاعف در جهت کار خوب خاتمه یابد. و این عمل از عدم آغاز کار به مراتب بهتر است، و این امر بویژه در جهان توسعه نیافته مطرح است، لذا اگر امروز از تعاونیهای تولید نقاط ضعف در کنار نقاط قوت فراوان مطرح می‌کنند، در حقیقت امری طبیعی است، چون تعاونیهای تولید انجمنی از افرادیست یا تمایلات مختلف و گاه متضاد و رفتار آن برآیند نیروهای غیر همسو می‌باشد بدینگونه شرکت تعاونی تولید سازمان پیچیده است. اما در صورت معاضدت و مشارکت مجموعه کسانی که در امر توسعه تعاونیها نقش دارند و بویژه ارکان تعاونیهای تولید ضمن باورمندی اعضاء تعاونیها برای اصلاح و تکمیل الگوی توسعه باهم از طریق تغذیه فکری و مساعدتهای فیزیکی امکان رسیدن به الگوی موفق توسعه در بخش کشاورزی میسر خواهد شد.

● انگاره ۳

در جهت تشکلهای اقتصادی خود جوش و مردمی

در عرصه ما، تعاونی، یک اهرم مناسب برای توسعه اقتصادی است که می‌تواند همگام با سیاستهای دولت، در بهبود شرایط زندگی، کار، تولید و ارتقاء سطح درآمد و وضعیت اجتماعی مردم موثر باشد، و چنانچه به طور اساسی مورد حمایت قرار گیرد، بار هزینه‌های دولت را کاهش داده و به تدریج استقرار شرایط را سبب می‌شود

در عرصه ما، تعاونی، یک اهرم مناسب برای توسعه اقتصادی است که می‌تواند همگام با سیاستهای دولت، در بهبود شرایط زندگی، کار، تولید و ارتقاء سطح درآمد و وضعیت اجتماعی مردم موثر باشد، و چنانچه به طور اساسی مورد حمایت قرار گیرد، بار هزینه‌های دولت را کاهش داده و به تدریج استقرار شرایط را سبب می‌شود تا بهره‌برداران کشاورزی در مسایل اقتصادی مربوط به خود تصمیم گیرنده بوده و متناسب با برنامه‌های دولت، امور اقتصادی مربوط به خود را عهده‌دار گردند.

رویکرد نوین تجربه نوپا و جدید و با زمان کوتاه در مقایسه با تجارب دنیا می‌باشد بنابراین لازمه توفیق تعاونیهای تولید باورمندی متولیان بخش کشاورزی و ضمن تغذیه مستمر فکری و معنوی و مادی بویژه در مرحله گذار. تعاونیهای تولید نیز بعنوان الگوی بومی توسعه روستایی است، که وجه اصلی دیگر باورمندی اعضاء تعاونیهای تولید برای مشارکت در تصمیم‌گیریها و حل مشکلات و حرکت به سمت توسعه می‌باشد.

● انگاره ۲

(تعاونیهای تولید لازمه توسعه است)

افزایش تولید محصولات کشاورزی موضوعی است مورد توجه همه صاحب‌نظران و سیاست‌مداران کشور و تا کنون با استفاده از شیوه‌های مختلف سعی در تحقق آن داشته و خودکفایی غذایی بعنوان امال مالی در تئوین اهداف و سیاستهای برنامه‌ای نقش مهمی ایفا کرده و کوششهای عظیمی در جهت تحقق توسعه کشاورزی صورت گرفته اما توسعه کشاورزی مستلزم نوسازی ساختار سنتی بخش است، که تغییر ساختار و سازماندهی بهره‌برداران، بکارگیری علوم و فنون نوین، رعایت مرتبتهای نسبی، و اقتصادی کردن واحدهای تولیدی از جمله اقداماتی

تا بهره‌برداران کشاورزی در مسایل اقتصادی مربوط به خود تصمیم‌گیرنده بوده و متناسب با برنامه‌های دولت، امور اقتصادی مربوط به خود را عهده‌دار کردند. ارتباط دولت با تعاونی‌ها در سیستم‌ها و نظام‌های مختلف اقتصادی، متفاوت است و این ارتباط، بستگی تام به نظام اقتصادی حاکم بر کشور دارد. بدین معنی که هدف دولت از تاسیس و راه‌اندازی تعاونی تولید چیست؟ و برای این منظور تا چه حد مداخله در امور آنها را مجاز می‌داند؟ مطالعات مختلف نشان می‌دهند که بطور کلی در کشورهای مختلف، دو شیوه یا رهیافت متفاوت در شکل‌گیری تعاونی‌ها دنبال می‌شود که از یک طرف اهداف دولت از تاسیس تعاونی‌ها را منعکس می‌سازد، و از طرف دیگر حدود دخالت در امور تعاونیها را نشان می‌دهد. این رهیافت‌ها بشرح ذیل است:

رهیافت از بالا به پایین Top-down approach
رهیافت از پائین به بالا Down-top approach

۱- رهیافت از بالا به پائین

به شیوه‌ای اشاره دارد که در آن دولت‌ها خود رسماً اقدام به تاسیس تعاونی می‌نمایند، به عبارت دیگر، در این شیوه ایجاد تعاونی به دستور دولت و بدون دخالت مردم، در این حالت با توجه به عدم حضور مردم به هنگام تاسیس این تشکلهای معمولاً فلسفه و اهداف متعالی این درک نشده و در نتیجه در بیشتر موارد با شکست روبرو می‌شود. همچنین با توجه به اقدام یک جانبه دولت در راه‌اندازی این تشکل‌ها، معمولاً مردم هیچگونه احساس مبنی بر مالکیت آنها ندارند. در این حالت دولت مجبور است دائماً تعاونی را مورد حمایت‌های مختلف (مادی و غیر مادی) خود قرار دهد. تا بدین

«گیلو» در یک تحقیق پیمایشی در تانزانیا نشان داد که علت عدم موفقیت تعاونی‌های زراعی در این کشور، یک طرفه بودن سیاست تاسیس این تعاونی‌ها بر اساس رهیافت از بالا به پائین و در نتیجه عدم مشارکت زارعان در اتخاذ این سیاست‌هاست که برای رفع این معضل تجدید نظر در ساختار تعاونی‌ها به همراه بهبود آموزش و دموکراسی اعضا، و مدیریت این تشکل را ضروری می‌دانند.

ترتیب بتواند حیات تعاونی را حفظ کند. پیامد این امر، وابستگی کامل تعاونی به دولت و شکست حتمی آن در صورت قطع کمک‌های دولتی است.

«گیلو» در یک تحقیق پیمایشی در تانزانیا نشان داد که علت عدم موفقیت تعاونی‌های زراعی در این کشور، یک طرفه بودن سیاست تاسیس این تعاونی‌ها بر اساس رهیافت از بالا به پائین و در نتیجه عدم مشارکت زارعان در اتخاذ این سیاست‌هاست که برای رفع این معضل تجدید نظر در ساختار تعاونی‌ها به همراه بهبود آموزش و دموکراسی اعضا و مدیریت این تشکل را ضروری می‌دانند. او کوپه (okoye) نیز در مطالعه تجربی خود در نیجریه رهیافت از بالا به پایین را در مورد تاسیس تعاونی‌ها رد کرده و بیان می‌کند، چنانچه این تشکل‌ها براساس این نوع رهیافت‌ها نضج بگیرند، تنها به شاخه‌ای از بوروکراسی دولت تبدیل می‌شوند.

در سیلان اعضا تعاونی‌ها از بیم اینکه مواجه با مشکلات گردند، از قبول مسئولیت عملکرد تعاونی خویش سر باز می‌زنند و تحت اداره مأمورین دولتی خود را مصون نیز احساس می‌کنند. چنین شرایطی نمی‌تواند به رشد روحیه خود یاری و انکا به نفس و کمک متقابل و نیز بنای یک اقتصاد تعاونی واقعی و نبروند گردد. در کشور ما نیز در دو دهه چهل و پنجاه تقریباً همین الگو انتخاب و پیاده شد که در این رابطه دکتر آزکیا معتقد است تعاونی‌هایی که قبل از انقلاب در ایران ره‌اندازی شد، غالباً توسط دولت شکل گرفته و بدون کمک آن مدت زیادی نمی‌توانند دوام بیاورند.

۲- رهیافت از پائین به بالا:

اکثریت صاحب‌نظران به منظور اعتلاء بخشیدن به رشد تعاونی‌ها حمایت دولت‌ها از تعاونی‌ها را به نحوی که مداخله‌گرانه نباشد، توصیه می‌نمایند و استدلال می‌کنند که تعاونی‌های خود جوش و قائم به ذات بهتر شکوفایی گردند، گو اینکه این اتفاق سریع به وقوع نمی‌پیوندد ولی در دراز مدت با اصالت و عمق بیشتر عملی می‌گردد.

این نظریه پردازان با این استدلال که معمولاً مردم آنچه را که بطور انفرادی قادر به انجامش نیستند، از طریق تعاونی به مورد اجرا می‌گذارند. سعی در تبیین این موضوع دارند که هنگام خود جوش بودن تعاونی‌ها، پایداری این نهادها بیشتر و بهتر تامین می‌گردد. در بسیاری جوامع تلاش برای بکارگیری تعاونی‌ها به عنوان یک راهبرد دراز مدت در توسعه مطرح است، در این جوامع زارعان دیگر به منافع فردی خویش نمی‌اندیشند بلکه سعی در افزایش رفاه جامعه دارند. در کشورهای سرمایه‌داری پیشرفته فکر تعاون از اعضا تشکیل دهنده شرکت‌های تعاونی سرچشمه گرفته و دولت فقط نقش هدایت کننده و ناظر را ایفا می‌کند در این کشورها، شرکت‌های تعاونی زائیده احتیاجات آزاد و منافع مشترک و کمک متقابل و همکاری داوطلبانه انسانها با یکدیگر بوده و اعضا می‌توانند آزادانه فعالیت‌های تعاونی خود را در حدود امکانات قانونی بسط و گسترش دهند.

نتیجه: سیاست معاونت ترویج و نظام بهره‌برداری در این زمینه تاکید بر رهیافت از پائین به بالا و ترویج تشکلهای خود جوش و برآمده از بطن جامعه روستائی می‌باشد و پرهیز از شیوه‌های تحمیلی و جبری در امر توسعه تشکلهای اقتصادی تولید کشاورزی دارد که شرکت‌های تعاونی تولید نیز

الگوی برتر می‌باشد دارد. / حضرتی/ ۱۹

● انگاره ۴

(تعاونی تولید کشاورزی از منظر اقتصاد اسلامی)

اسلام به صورت (آیات و روایات) اصول اقتصاد اسلامی را بیان نموده و فقهای اسلامی چگونگی آن را تشریح کرده‌اند، و آیات و روایات را به صورت یک (مذهب کامل) برای آسایش مردم شرح و بسط داده‌اند. بنابراین اسلام (مکتب اقتصادی بخصوصی دارد) که یکی از دوجزء (علم اقتصاد) اسلامی را تشکیل می‌دهد و جزء دوم آن (آیات و روایاتی) است که این مذهب متکی بر آنها است، و برای درک این مطلب که اسلام شامل هر دو جزء (علم اقتصاد) می‌باشد، کافی است به منابع زیر مراجعه شود. ۱- قرآن و سنت ۲- کتابهای

**مالکیت فردی زمین باید بماند چون یک
گزینه انسانی است، و در سلب آن از ابتکار
جولوگیری می‌شود، و تولید روبه کاهش
میگذارد، و امور زندگی را فاسد می‌کند، و در
نهایت زیان بزرگی به نقش انسان در ابتکار
و خلاقیت و نوآوری می‌رساند.**

شرکتهای تعاونی تولید بعنوان یک تشکل اقتصادی تولید کشاورزی غیردولتی که از مدیریتی نسبتاً علمی و تخصصی برخوردار است و با اتکاء به نیروی مردمی (اعضاء) و با تصمیمات مشارکت جویانه از طریق مجامع عمومی و هیئت مدیره، ضمن حفظ اصل مالکیت فردی و حقوق ناشی از آن و در نتیجه با انگیزه‌های فردی و خانوادگی به منظور افزایش تولید و رفاه زندگی اعضاء تاسیس و فعالیت می‌نماید.

● انگاره ۵

(در جهت پویایی تعاونیهای تولید)

شرکت تعاونی تولید روستائی بعنوان یک ظرف تلقی می‌شود که مجموعه بهره‌برداران بازمین در آن حضور دارند. سؤال: چرا این ظرف درست شده است؟ چرا ظرفی دیگری درست نشده است؟

پس مقایسه بین ظرف تعاونی تولید و ظرف غیرتعاونی امری مهم و اجتناب ناپذیر است.

چون بایستی تفاوتی بین کسانی که در ظرف تعاونی حضور دارند و گروه خارج از ظرف تعاونی باشد.

اگر بنا باشد بهره‌بردارانی که در ظرف تعاونی حضور دارند و بهره‌برداران روستاهای همجوار که در این ظرف سهم و مشارکتی ندارند، امور زندگی و رفاهی هر دو یکسان و مشکلات هر دو لاینحل باقی بماند و احساس هیچگونه تفاوتی با هم نداشته باشند بویژه در زمینه فعالیتهای کشاورزی، در اینجا برای این ظرف تعاونی سوالاتی مطرح خواهد شد و نتیجه این حالت عدم استقبال بهره‌برداران خارج از ظرف برای عضویت یا تاسیس ظرف جدید خواهد داشت.

در تعاونیهای تولید بعلاوه رسیدگی به امور تولید کشاورزی بایستی به نقش انسانها بها داد و برای انسان ارزش فراوان قائل شد. بویژه رعایت اصول اختیار، عدالت و دموکراسی چون اصل اختیار آزادی را شکل می‌دهد و ارتباط تعاونیهای تولید با دولت باید در چهارچوب هماهنگی باشد نه وابستگی. یکی از شاخصهای رشد تعاونیهای تولید اینکه اعضاء خود مسئله را پیدا می‌کنند و سپس برای حل آن اقدام می‌نمایند و این در واقع اوج شکوفائی تعاونیهای تولید است.

مسئله بایی و حل مسئله به معنای توسعه معرفت و آگاهی افراد است و اقتدار و توانائی هر بخشی در مهارت پیدا کردن اصل مسئله و حل آن است. تعاونیهای تولید بعنوان یک سازمان اقتصادی اجتماعی باید بتوانند مسئله بایی و حل مسئله انجام دهند. در تعاونیهای تولید مسئله با یک عضو بوجود نمی‌آید تا حل شود بلکه همگی درگیر مسئله هستند، همچنین یک مسئله در تعاونیهای تولید یک راه حل ندارد بلکه راه حل‌های گوناگون دارد. اعضاء تعاونیهای تولید متعهد هستند از طریق مجامع عمومی فعالانه مشارکت کنند چون سازمان اجتماعی برای حل مسئله خلاقیت بیشتر دارد.

در تعاونیهای تولید مبنای حل مسئله جمعی و گروهی است و این با بخش خصوصی که فردی است تفاوت دارد و برای فعال کردن نقش اعضاء در پویائی تعاونی تولید سیستم‌های آموزشی باید فعال و خلاق و کارگامی باشد تا بتواند شیوه مسئله بایی و حل مسئله انجام دهند چون مشکلات در تعاونیهای تولید یک راه حل واحد ندارد. تعاونیهای تولید بایستی ابعاد مختلف زندگی اعضاء را در برگیرد چه اجتماعی یا اقتصادی ضمناً توجه داشته باشیم دید اقتصادی صرف به تعاونی تولید مضر است.

استعداد تحرک و فعالیت در همه اشخاص وجود دارد، زمانی که افراد در شرکت تعاونی تولید گردهم می‌آیند و اجتماعی تشکیل می‌دهند همکاری متقابل افراد در اجتماع تعاونی نیروی محرکه‌ای می‌گردد و سبب می‌شود که نه تنها افراد با یکدیگر همکاری نمایند بلکه تلاش جمعی خویش را در جهت مصالح همگانی بکار ببرند و این همان چیزی است که ما آن را حرکت ناشی از همکاری می‌نامیم. همکاری موجود در شرکتهای زائیده اندیشه یاری به دیگران و کمک به هم نوع است، شعار اینگونه همکاری چنین است، همگام با دیگران برای نیل به هدف مشترک تعاونی تولید یعنی افزایش تولی محصولات کشاورزی به پیش.

پاورقی:

گزارش مطالعات ساماندهی نظام بهره‌بردارای شرکت تعاونی تولید رحمت - شهرستان مردودشت - مهندسین مشاور پویوس جنوب - سال ۱۳۸۰.

فقهاء مثل (خمس، زکات، تجارت، مزارعه، ارث، مساقات و غیره) و به همین علت فقهای ما در علم اقتصاد تخصص داشته همانطور که در علم احوال شخصیه و غیره تخصصی دارند.

امتیازی که اقتصاد اسلامی از بقیه تئوریهای اقتصادی دیگر دارد، در داشتن چارچوب عام دینی است. عبارتی دین چارچوب کلی نظامهای زندگی در اسلام است. که رمز توفیق و تضمین کننده تحقق اهداف اجتماعی و اقتصادی جامعه می‌باشد. درک ما از اقتصاد اسلامی بایستی کلیت باشد نه بصورت جزء جزء منفصل بلکه در چارچوب تئوری اسلامی که کلیه جوانب زندگی را تنظیم می‌کند. نگاه ما به نظام تعاونی در اقتصاد اسلامی به تنهائی قابل تعریف نمی‌باشد و نیاز به جامعیت و همراهی اصول و رفتارهای اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی برای رسیدن به یک تعاونی پویا و مستمر دارد. در غیر اینصورت نظام تعاونی مورد نظر تحت تاثیر امواج شرقی (اشتراکی) و غربی (سرمایه‌داری) قرار می‌گیرد و از مسیر واقعی خود منحرف خواهد شد.

بررسی حکم حرام در مورد ربا یا احترام به مالکیت فردی بصورت منفصل از هم و جدا از مجموعه احکام دیگر مبنای خروج از چارچوب منسجم و متصل تئوری اقتصادی اسلامی است و این خطر همیشه مدیریت اسلامی را تهدید کرده و می‌کند.

منبع همیشه جوشان و الهام بخش از قرآن و سنت حقایق بسیار ژرف و معارف گسترده‌ای در زمینه روابط کار و نظام اقتصادی و مشارکت و تعاونی در اختیار بشر می‌نهد. تفسیر و تبیین مفاهیم فلسفه تعاونی و قضایای آن، کاری علمی است که از طریق تحقیق و تفحص برای اثرگذاری معقول در صحنه عمل و اجرا داشته باشد میسر است. چنین کاری آسان نیست اما نباید فراموش کرد، براساس تغییر شرایط ناشی از زمان، انسان در تجزیه و تحلیل مرتکب خطا شود. بنابراین گزینش آگاهانه بهترین چارچوب فلسفی آن، اقتصاد و شریعت دین اسلام است، که این مقدمه‌ای برای شکل گیری نظام تعاونی تولید کشاورزی می‌باشد.

چنانکه مروری بر قوانین وضع شده براساس تفکرهای سه‌گانه (سرمایه‌داری، کمونیسم، سوسیالیستی) داشته باشیم عدم لیاقتشان را در اداره برق زمین آشکار می‌کند. و همه اینها از نظر اسلام اشکال دارد و صحیح نیست. اسلام در زمینه اقتصاد مثل همه جزئیات زندگی نوعی آزادی می‌دهد و در نتیجه نه اختناق و نه هرج و مرجی به وجود می‌آید.

مالکیت فردی زمین مورد پذیرش عقل و شرع است.

مالکیت فردی زمین باید بماند چون یک گزینه انسانی است، و در سلب آن از ابتکار جولوگیری می‌شود، و تولید روبه کاهش میگذارد، و امور زندگی را فاسد می‌کند، و در نهایت زیان بزرگی به نقش انسان در ابتکار و خلاقیت و نوآوری می‌رساند.

با نگاهی دیگر، اسلام به جنبه‌های فردی و جمعی جامعه احترام می‌گذارد، در نتیجه برای پایداری تعاونی قوانین تعاون بایستی حقوق فردی و ارضای نیازهای جمعی را رعایت نمایند. با این قوانین تعاون باید تاکید فردی بر عمل و مالکیت در سازمان جمعی کارداشته باشند، لذا ایجاد تعاونیها براساس اصول اسلامی قدم اولیه در تشکیل روابط غیر استثماری در جامعه اسلامی است.

براین اساس پس از پیروزی انقلاب اسلامی و در چارچوب ارزشهای اسلامی و ضمن رعایت باورها و سنتهای بومی وزارت کشاورزی وقت شرکتهای تعاونی تولید روستایی با رویکرد نوین نیز تاسیس و راه‌اندازی گردید.